

Det Ondas Blommor
- den andra naturen



Kajsa Christensen
Kandidatarbete: Keramik & Glas
Konstfack 2011
Handledare: Emma Göransson

Innehållsförteckning

Inledning, Naturen och jag	3
Metod.....	4
Konstnärer , Alexis Rockman, Roxy Paine.....	6-7
Författare , Josep Conrad. Charles Baudelaire.....	8-9
Dikt , Erik Johan Stagnelius.....	10
Det ondass blommor – den andra naturen Mitt arbete.....	11-12
Reflektioner.....	13-14
Referenser.....	15

Jag och naturen

Jag är uppvuxen på landet och har tillbringat hela min barndom med en ständig närhet till naturen. Jag har alltid kunnat frossa i växters prakt och lovprisa dess skönhet. Min syn på naturen är minst sagt romantisk. I mitt projekt har jag utgått från mitt förhållande till naturen men i stället för att frossa i dess skönhet har jag velat arbeta mig bort från allt det som jag avgudar – en alternativ bild av naturen. Med det menar jag att jag vill visa en sida av naturen som inte är skör, gracil, vacker och trängande. Jag vill inte förkovra mig i blads sirlighet eller blomsterknoppars skönhet som så många konsthantverkare/konstnärer före mig har gjort. Det jag vill visa är en motsatt bild av den vackra naturen, jag vill ge upprättelse åt en annan sida, låta den ha personligheter, hemligheter, jag vill visa den elak, listig, spretig, brutal och blodtörstig.

Jag bygger och skapar världar där blommorna och växterna spelar huvudrollen, jag tänker att de samtalar över onda gärningar när mörkret faller, de skrattar åt oss och smider ondskefulla planer. De smyger i gräset och är inte rädda att visa sitt sanna jag. De är trötta på allt det som är tillrättalagt och alla trista regler om hur naturen är och bör vara, bort med alla rabatter! De drömmer om att sprida sig till större ytor, att ta över hela rummet, sprida ut och sträcka sina blad och stjälkar åt all håll och bara frossa.

Mitt konstnärliga arbete bygger på ett gestaltande av de här växtvärldarna, där jag använder mig av stengodslera blandad med 20 % papper för att bygga upp världarna. Stjälkarna på de högsta blommorna är ca 1 meter höga. Jag bygger landskapen genom moduler; stjälkar, marken, växthuvudena bygger jag var för sig. Genom den här tekniken kan jag använda de olika delarna som ett pussel som jag sätter samman till en växtvärld eller flera växtvärldar. Växtvärlden är ca 1 1/2 m lång och 1 m bred, i format av en avlång ö. Under mitt arbete tänker jag mycket på hur växterna kommunicerar med varandra och med mig. Det är viktigt för mig att det bildas ett samtal mellan dem, där de berättar om sin onda, listiga värld. Jag raspar i leran och lämnar avtryck efter mina händer, jag skrapar mönster i leran för att ge dem liv och personlighet. Jag arbetar snabbt och metodiskt för att ge mitt arbete styrka och något precist men slumpartat. Jag vill bygga världar som får människor att bli indragna i en ny berättelse, att luta sig framåt, att vilja titta närmare, skratta, att undra över hur den är gjord och vad växterna vill säga, vad är det? För mig är det ett sätt att bygga historier om form, humor och främmande världar.

Metod

I min uppsats vill jag titta mer utåt än inåt. Med det menar jag att jag är mer intresserad av att ställa mitt arbete mot andra utövare än att gå in på detaljerade beskrivningar av min arbetsprocess. Genom att göra det hoppas jag kunna se var mina intressen ligger och vad som är viktigt för mig att förmedla i mitt arbete.

Vidare har jag valt att dela upp min uppsats i två delar.

Första delen:

Ett undersökande av konstnärer/ författare som avbildar naturen på ett mindre traditionellt vis eller som förhåller sig till naturen på ett sätt som intresserar mig.

Andra delen:

Här utgår jag från min romantiska bild av naturen från min uppväxt. Jag gestaltar den genom en dikt av Erik Johan Stagnilius som står för ett totalt frossande i naturens skönhet. Med den som utgångspunkt tar jag spjärn för att ytterligare reflektera över mitt arbete med mina onda blom-mors värld.

Konstnärer

Alexis Rockman arbetar med figurativa målningar där han tar upp frågor om hur vår kultur och människan uppfattar och interagerar med naturen. Genom sitt arbete vill han ställa frågor om social och politisk medvetenhet inför naturen. Han arbetar ofta med humor i bilderna för att beskriva obekväma sanningar¹. Målningen *Still life* väcker mitt intresse med sin humor - kaninen som lagt sina morötter i en form av champagne - avkylningsföremål och sitter på en "stol". Bilden refererar till en människas beteenden men kaninen har samtidigt detaljer som refererar till en rad olika djuriska attribut, hjorthornen, tänderna, fågelvingen. Samtidigt väcker relationen till den liggande kaninen frågor, är det den som kyler kärlet? Betyder det att den är död och utnyttjas av ett ont kaninhjortdjur med mänskliga beteenden? Vad betyder den vackra rosen, (att kaninen faktiskt är död)? Eller är det så att kaninen faktiskt lever men tar sig en tupplur och hjälper att värma morötterna? De små kaninerna i trollkarlpyjamas, vad gör de, onda eller goda? Hur fungerar allt egentligen i "kaninhjortdjurens" värld, vilka regler finns? Är hjortkaninen en sammanfattning av djurvärlden som nu tar för sig av människans beteenden, utnyttjar och härjar?



Alexi Rockman: *Still life* 1991²

¹ Tranberg. 2010. <http://www.artinamericamagazine.com/features/alexis-rockman/> 11/2/3 kl. 14.25

² Rockman. 1991. <http://alexisrockman.net/projects/natural-history> 11/2/3 kl 14.30

I bilden *hot house* avbildas växterna på ett annorlunda vis, jag refererar genast till bilder av romantikens målningar av stilleben av översvallande blommor och frukter som presenteras lyxigt i frodiga arrangemang. I den här bilden sker något totalt motsatt. Blommorna verkar både avvaktande och påträngande, svävande och har kroppsliga färger och former. Växterna längst ned i bilden påminner om manliga könsorgan. I bakgrunden svävar en bevattnings - apparat som sprutar ut ånga på växterna, mänsklig näring för att transformera dem till monsterblommor? Hur har de blivit så här? Är det en människas idéer bakom det här "experimentet" för att skapa en bättre och mer användbar natur?

Mycket möjligt, men jag får samtidigt en känsla av att det är växterna som har kontrollen i den här bilden, inte människan.

Finns det en möjlighet att växter ser ut så här när vi inte iakttar dem, lever de sina egna hemliga liv som jag strävar efter att gestalta i mitt egna arbete? De listiga växterna som lever sina hemliga liv när mörkret faller, de samtalar och skrattar åt oss människor, sprider sitt ogräs för att jävlas, lägger ut sina rötter och befriar plantor i rabatterna. Transformerar de sig till mänskliga former och hånar människan för hennes fula kropp? Står de helt stilla när vi passerar för att sedan göra grimaser bakom vår rygg och gärna bränner oss med nässlor när vi passerar.



Alexi Rockman: *Hot house*. 2004³

³ Rockman. 2004. <http://alexisrockman.net/projects/wonderful-world> 2011-01-29

Roxy Paine

Paine arbetar med fiktiva versioner av naturen, och använder olika metoder, främst skulptur för att utforska en som han beskriver det - kulturellt infiltrerad natur.

Hans ”*Dendroides*”, falska träd i rostfritt reflekterande stål, som oftast placeras utomhus direkt i förhållande till naturen⁴, väcker frågor.

Den skinade ytan med sitt oförändrade yttre genom skiftande årstider signalerar tydligt att den är skapad av människan, helt utan vilja att smälta in i sin omgivning av träd och växter.

”*Dendroiden*” *Bluff*” är placerad i Central Park (New York) och skapar genom sin närvaro en påminnelse om att parken i sig själv är en artificiell plats, en produkt av stadspalanerare lika mycket som Moder Jord⁵.

Pines ”*bluff*” är lika naturlig som resten av parken som också är skapad av människan. Roxy Paine får naturromantikern inom mig att vrida sig i plågor. Vad är natur egentligen? Är naturen allt eller en del av allt?

Är det något som växer naturligt, utan påverkan från människor, något som existerar där utan vår påverkan?

Träden mellan husen, räknas det som natur, parkerna i staden, rabatter, gräsmattan, kolonilotter? När människan går in och förändrar, är det fortfarande natur då, är natur likställt med växter, träd, grönska, något som växer? När jag tänker på natur tänker jag på något som växer av egen vilja, en annan ordning än människans, skog och växter som spidit sina frön och förökat sig utan människans inblandning. En egen värld.

I staden finns inte naturen, träden, parker, gräsmattan, växter som växer men jag tänker inte på dem som natur mer något som blivit över/ kvarlämnat. I mitt huvud är naturen är en plats utanför staden, en plats där växterna bestämmer.



Roxy Paine: *Bluff*. 2002⁶

⁴ Volk, 2010 <http://www.artinamericamagazine.com/features/roxy-paine/2/> 2011-02-07 kl. 11.00

⁵ Cohan Gallery, 2002 <http://www.jamescohan.com/publications/roxy-paine-bluff/> 2011-02-07 kl 12.00

⁶ Cohan Gallery, 2002 <http://www.artinamericamagazine.com/features/roxy-paine/> 2011-03-11 kl 18.35

Författare

Joseph Conrad är en Brittisk författare, 1889 utgav han sin första bok *Mörkrets hjärta*. Conrads livssyn var djupt pessimistiskt något som lyser igenom i de flesta av hans verk. I novellen *Mörkrets hjärta* som utspelar sig i Kongos mörka djungel uttrycker han djup motvilja mot ihålig idealism och kolonialism.⁷

Det är en berättelse om omoral, dårskap, hyckleri, ondska och individens ensamhet i en svårbegriplig värld⁸.

Naturenbeskrivningarna i boken är svåra att värja sig från. De förmedlar en oerhört tung och kvävande känsla, skogen är ständigt närvarande på ett påträngande vis. Jag har valt tre utdrag ur boken där den bilden är tydlig. Där jag också upplever att det är naturen som har kontrollen över människorna, inte tvärtom. Här finns inte en förnimmelse av Paines idé om människans konstruerade och planerade natur.

Utdrag ur *Mörkrets hjärta*:

” framför ögonen hade jag urskogens upphöjda stillhet ; glänsande fläckar syntes på flodarmens mörka vatten. Månen hade brett ett tunt lager silverfärg över allting – över det frodiga gräset, över gyttjan, över muren av tovig vegetation som tedde sig högre än tempelmurar, över den mäktiga floden som jag genom den mörka öppningen kunde se flyta glittrande förbi. Allt detta var oerhört, avvaktande, stumt, medan mannen stod och svamlade om sig själv. Jag undrade ifall stillheten hos ytan av den väldighet som tyst betraktade oss båda utgjorde en vädjan eller ett hot. Vad var vi för något, vi som förirrat oss hit in? Kunde vi behärska detta stumma, eller skulle det komma att behärska oss?”

”Skogen visade upp ett oberört anlete, som om den bar mask – tung som den stängda porten till ett fängelse; den betraktade omgivningen med sin aura av hemlig insikt, tålmodig förväntan, ogenomtränglig tystnad¹⁰.”

⁷ Nationalencyklopedin (Fjärde bandet) 1990. Sid 225-226

⁸ Fredriksson, 2005. Sid 209

⁹ Conrad, 2006. Sid 51.

¹⁰ Conrad, 2006. Sid 107.

Vidare skriver han;

”Den kolossala muren av trädstammar, grenar, lövverk, kvistar och slingerväxter, orörliga i månskenet, var som en oregerlig invasion av tyst liv, ett vågsvall av grönska som byggdes på och tornade upp sig, för att när-somhelst välta och uppsluka flodarmen och sopa bort varenda en av oss små människor ur sin lilla tillvaro¹¹.”

Bokens skildringar av djungeln visar inga som helst behov att försköna naturen, tvärtom, den lever och härskar. Den övervakar de som vågar inkräkta på dess territorium, vi människor kan få finnas där om naturen tillåter det.

En total kontrast till hur människor bestämmer hur naturen ska tillåtas växa i staden. Vi låter den existera på våra vilkor och kuvar den därefter.

En annan författare som ägnat sig åt att beskriva naturen men främst skönhet på ett annorlunda vis är **Charles Baudelaire**.

”Fransk författare och kritiker. Baudelairens viktigaste verk är diktsamlingen *Les Fleurs du Mal* (1857: ”Det ondas blommor”) där han samlade upp idéer och impulser från romantiken och gav dem ett modernt uttryck. Han gjorde det till sin uppgift att skildra ” skönheten i det onda”¹².

Söker jag det onda i det vackra så som Charles Baudelaire gjorde?

Utdrag ur *Det Ondas Blommor*, dikten *Kadavret*.

”- Och dock skall ni likna en gång detta as
och denna besmittelses pust,
ni, solen min värld, mina ögons extas,
min ängel och högsta lust!

Ja, detta, min drottning, väntar er
då ni biktat och blivit smord
och lagts under gräs och blommor som ler
att bland knotor multan till jord.

Säg åt masken då, när dess kyss er förött,
att formen, allt det som var
Av himmelskt ursprung i upplöst kött
skall evigt hos mig leva kvar!¹³”

¹¹ Conrad, 2006. Sid 57.

¹² Nationalencyklopedin (Andra bandet) 1990. Sid 337.

¹³ Baudelaire, 1989. Sid 51.

Andra delen:

Här utgår jag från min romantiska bild av naturen från min uppväxt. Erik Johan Stagnelius står för ett totalt frossande i naturens skönhet och brukar räknas till en av de största svenska poeterna i den romantiska traditionen.

Utdrag ur: Vårsånger

”Av längtan och av kärlek slår
Naturens stora barm.
Vid hennes läger solen står
Så röd och älskogsvarm.

Re´n kransar lövet trädens stam.
Ömt tonar näktergaln,
Och alla blommor tittar fram
I gräsbeväxta daln.

Förgät-mig-ej mot himlen ser,
Kysst av en ambrabläkt,
Och festligt *Hyacinten* ler
I blåa kronors dräkt.

Narcissen vaknar på sin vall
Vid silverkällans bryn,
Och ser i vågornas kristall
Sig själv på nytt och skyn.

Ur knoppen sticker *Rosen* ut
Sin friska purpurmund
Och viskar: ”Är ej vintren slut?
Säg, grönskar jordens rund?¹⁴”

¹⁴ Stagnelius, 1964. Sid 79-80

Mitt arbete

Det ondas blommor – den andra naturen





Foto: Johan Selin

Reflektioner

Var ligger mina intressen? Paines visar konstruktionen av naturen. Rockman visa människan - och djurens samexisterande. Conrads har överdådiga beskrivningar av en nästan förtärande natur och Baudelaire en önskan om att söka det vackra i det onda.

Konstnärerna/ författarna har varit viktiga för mig för att själv hitta vad som intresserar mig. Jag bollar mina idéer mellan Baudelaire och Stagnelius dikter, försöker göra mina egna tolkningar av Rockmans måleri, hans bilder bildar världar fyllda med tecken som för mig handlar om att bygga berättelser.

Något jag eftersträvar i mitt arbete är kommunikationen mellan växterna och betraktaren, hur det bildar världar i fantasin. Världar vi inte varit i än. Jag har delat in mina reflektioner i två olika delar. Då jag upplevde att de följde två tankespår.

Söker jag det onda i det vackra så som Charles Baudelaire gjorde?

Redan från start tänkte jag mycket över skönhet och det var något jag ville arbeta bort ifrån. Det var ett klassisk skönhetsideal jag ville ta spjärn mot. Romatiserandet av naturen, tanken om den som en god och vacker kraft. Men den är samtidigt närvarande i mitt arbete, då jag drivs av motsättningar i mina projekt.

När jag använder dikten av Erik Johan Stagnelius ger det mig kraft och inspiration att göra det onda blommorna ännu mer onda och gräsliga. Att definiera mitt arbete tydligare.

Baudelaire ville beskriva skönheten i det onda. Jag vill beskriva mitt arbete utifrån Baudelaire som ett sökande efter det onda i det vackra. Jag vill ifrågasätta föreställningen om godheten i naturens skönhet.

Jag vill också på något vis avslöja det vackra för att innehålla mer än bara en vacker yta. Addera något. Vackra objekt blir så lätt dyrkade och på så vis frusna i bilden av sin skönhet, det bli som att de bara rymmer skönhet och inget mer. Jag upplever att det medför en oförmåga och passivitet till föremålet.

Jag tänker att det onda/ otäcka gör det vackra spännande, det ger det ett innehåll, personlighet, då vill jag också säga att jag tänker det "onda" som en form av "sagovärldsondska, serietecknings ironi (Jan Stenmark), något humoristiskt, listigt och oförutsägbart.

Kanske är det det oväntade jag söker efter, att se ett vackert föremål och beundra det men att upptäcka att det vackra döljer något oväntat och läskigt, det är där jag tycker det bli intressant. När man vänder och vrider på föreställningar kring sakers innehåll, intentioner och utseende.

Så jag använder mig av det onda för att skapa en ny bild av växter. Att ge utrymme för andra bilder/ personligheter/ berättelser om naturen som jag i inledningen nämnt. Jag kommer på mig själv med att också vilja ge naturen ett övertag över människan i mina världar.

Andra delen i mina reflektioner handlar om Rox Paines arbete med konstruktionen av naturen vilket lämnade mig med frågan:

Vad är naturen och var finns den?

Och är inte konstruktionen av mina onda blommors värld lika mycket en konstruktion som den romantiska bilden av naturen jag har från min uppväxt?

Alla dessa tankar och reflektioner fick mig att fundera på mitt eget arbete, vad är det jag vill gestalta?

Bladen, stjälkarna, marken, blommorna, jag bygger, jag skapar naturen, en bild av naturen.

Jag ser det onda i det vackra och materialiserar det till ett tillstånd där blommorna återfår sin styrka, personlighet, ett eget liv, den andra naturen. Jag ger naturen upprättelse när vi människor ständigt försöker tygla, bestämma över den. I mina berättelser vill jag gestalta den som något som har kontrollen, planen, illviljan, listigheten något långt borta från en natur kuvad av människan, långt, långt borta från plantor som smyckar våra hem eller skrytiga rabatter och trädgårdar.

Den mesta naturen vi rör oss i är konstruerad lika mycket som husen, vägar, broar, så är den mesta "naturen" planerad. Var finns skogarna som Joseph Conrad beskriver, är det regnskogsreservat? Platser där människan bestämt att detta ska förbi orört.

När jag tänker på skogen jag själv växte upp med, de mörka norrländska barrskogarna som breder ut sig i alla evighet.

Min bild av den som sin egen kraft, något som växte där oberörd av människor. Men vad det är: Planterad skog. Den växer inte där av fri vilja, den är planterad av skogsägare, de sköts om så att den kan växa bättre, andra trädarter tas bort så att granskogen kan växa ännu bättre, bli bättre skog.

Jag vet inte varför jag aldrig riktigt tänkt över det, men jag tror att jag alltid haft en idé/ bild av naturen som jag levte efter, där naturen var en "naturlig" kraft.

Nu försöker jag konstruera växter med egna liv och deras världar genom naiva, humoristiska berättelser.

Referenslista

Baudelaire, Charles. 1989. Det ondas Blommor. Stockholm. Norstedts Förlag.

Cohan, James. Gallery. 2002. <http://www.jamescohan.com/publications/roxy-paine-bluff/> 2011-02-07 kl. 12.00

Conrad, Joseph. 2006. Mörkrets hjärta. Uddevalla. Media Print.

Fredriksson, Gunnar. 2006. Mörkrets hjärta. Uddevalla. Media Print.

Nationalencyklopedien (Andra bandet) 1990. Höganäs. Bra Böcker AB.

Nationalencyklopedin (Fjärde bandet) 1990. Höganäs. Bra Böcker AB

Stagnelius, Erik Johan. 1964. Liljor i Sarong. Stockholm. Bonnies boktryckeri.

Tranbeg, Dan. 2010. <http://www.artinamericamagazine.com/features/alexis-rockman/11/2/3> kl 14.25

Volk, Gregory. 2010. <http://www.artinamericamagazine.com/features/roxy-paine/2/11/2/7> kl 11.00

Bildreferenser

Cohan Gallery. 2002. <http://www.artinamericamagazine.com/features/roxy-paine/11/3/11> kl 18.35

Rockman, Alexis. 1991. <http://alexisrockman.net/projects/natural-history> 11/2/3 kl 14.30

Rockman, Alexis. 2004. <http://alexisrockman.net/projects/wonderful-world> 11/1/29 kl 14.00